

Virsbokretsen av Svenska Röda Korset

Av Bengt Antonsson, 2012-12-18

2012-12-12 efter kl 12 fick jag en ICA-kasse med handlingar för vidarebefordran till Wirsbo historiska arkiv. Materialet kom från den snart hundraåriga Virsbokretsen av Svenska Röda Korset och dess verksamhet under de första 70 åren. Det hade sedan länge legat i tryggt förvar i ett av Brukets uttrangerade kassaskåp i en villa tillsammans med villaägarens älgstudsare och hagelbössa. Materialet speglar föreningens verksamhet med frivilliga krafter, bortsett från en kortare tid med anställda hemsystrar och lekskolepersonal. Verksamheten omvandlades från första världskrigets inriktning på förberedelse för krigssjukvård till att dessutom omfatta lokal sjukvård och social verksamhet för att mot slutet inrikta sig på internationell hjälpverksamhet.

Kretsen bildades vid krigsutbrottet i september 1914 och omfattade även Ramnäs och Seglingsberg. Först 1917 anslöts föreningen till Svenska Röda korset sedan gränsdragning skett mot kretsen i Surahammar. Virsbokretsen fick tjänstebrevfrimärken och möjlighet att sända material enligt SJ:s militärtaxa.

På årsmötet den 17 januari 1919 föreslog sekreteraren Eva Lagercrantz omdaning av kretsens mål så att dess arbete skulle kunna komma Wirsbo till del. Det beslöts att sekreteraren skulle underställa saken Överstyrelsens prövning. Ett bevarat brevkoncept på Brukets brevpapper till Distriktsstyrelsen konstaterar i korthet att Röda Korsets uppgift att ge vård till krigsoffer hade blivit överflödig, kriget hade upphört och hela världen hoppades på en varaktig fred och krigsberedskap därmed onödig. I stället för att upplösa Rödakorskretsen föreslogs att kretsens verksamhet finge nya mål som att förbättra sjukvården i Wirsbo som lämnat mycket övrigt att önska under den svåra epidemin.

1953 erhöles kretsens ordförande Margareta Lagercrantz Svenska Röda Korsets förtjänstmedalj i silver vid årsmötet i Rikssalen på Västerås slott.

2011 kom medlemmar till Virsbokretsen från Ramnäs-Surahammarkretsen som upphört under året.

2013 fördes kretsen samman med Västeråskreten.

Styrelse

Den första styrelsen bestod av Hedvig och Eva Lagercrantz, Lisa Palmér, Annie Johnsson, Maria Herlenius och Ester Eriksson, alla i Wirsbo. Hedvig Lagercrantz var ordförande åren 1914–1931, Margareta Lagercrantz 1940–1965, Heddy Lindgren 1965-1974 och Anna Wahlman från 1974.

Medlemmar

1914 fanns 41 aktiva och 40 passiva medlemmar enligt nedanstående förteckning där styrelseledamöterna inte tagits med. De allra flesta är för mig välkända ortsbor, några förefaller dock vara släkt och vänner på annan ort. Snart bildades rödakorskretsar i Ramnäs och Västervåla varvid medlemsantalet i Wirsbo sjönk.

1922 fanns 27 medlemmar.

1923 fanns 24 medlemmar.

1924 fanns 26 medlemmar.

1926 fanns 26 medlemmar, samtliga virsbobor utom Mary och Märta Lagercrantz.

1941 fanns en mera ovanlig medlem: Wirsbo AB som blev korporativ medlem den 15 december.

1944 fanns 84 medlemmar.

2011 fanns 135 medlemmar.

Medlemsförteckning

Aktiva medlemmar

Andersson, Edil, präken
 Augustsson, Silda, fru
 Aric, Frida, mejerska
 Berg, Aina, fru
 Engström, Selga, fru
 Gustman, Anna, fru
 Hedberg, Mattis, fru
 Högström, Maria, fru
 Hultman, Ida, fru
 Isander, Hilmi, doktorinna
 Isander, Brita
 Isander, Maj
 Johansson, Wilhelmina, fru
 Johansson, Sigrid, präken
 Kuylenstierna, Siri, fru
 Kuylenstierna, Elsa
 Kvarfot, Augusta, fru
 Kvarfot, Margie, fru
 Larsson, Elsa, präken
 Lagerman, Lilla, präken
 Lagerman, Kaj
 Lagerman, Märta
 Nilsson, Erika, fru
 Nordstrand, Augusta, fru
 Olsson, Ida, präken
 Persson, Hina, fru
 Pettersson, Anna, präken
 Pettersson, Lisa, fru
 Sundkvist, Anna, fru
 Tomsson, Anna, fru
 Tottberg, Lydia, präken
 Tammund, Anna, fru

Passiva medlemmar

Andersson, F., byggmästare
 Berg, Dennis, nationsinspektör
 Borelius, G., präken fru
 Eigel, Rob., kassör
 Engström, jägmästare
 Erstedt, A., handelsförest
 Halme, Aug.
 Högström, Helm., handlande
 Holm, Eric, skatteskattör
 Isander, G., doktor
 Johansson, H. J., brukspolischef
 Kuylenstierna, G., disponent
 Kvarfot, G. A.
 Lagerman, S. & F., envoyé
 Larsson, Karin, präken
 Lindman, Rolf, ingenjör
 Lindstrand, V.
 Lillman, Hina, präken
 Lundin, H.
 Malmström, Gust., handlande
 Nilsson, P. J., byggmästare
 Nordstrand, G. A., verkställare
 Norlin, Carl, ingenjör
 Olsson, Kristina, fru
 Olsson, Gust.
 Palm, A. W., brukspolischef
 Pettersson, Joel, handlande
 Pettersson, Viola, fru
 Pettersson, Valp., nationsinspektör
 Ringström, Alf., handelsbiträde
 Schenström, A., biträde
 Hockelius, Klara, fru

Wickholm, Hilma, fru
 Öhlin, Anna, fru
 Östlund, Karin, fru

Tamm, Gustaf, jägmästare
 Tamm, Lisa, fru
 Warberg, Sophie, generaliska
 Warberg, Elsa, präken
 Warfot, E. G., brukspolischef
 Wickholm, Erik
 Wockatz, E., ingenjör
 Öhlin, Anna, handbokskassör

Verksamheter

1914 i oktober anordnades en konsert till förmån för föreningen. Doktor John Sjöqvist höll föredrag om Röda Korset och dess verksamhet. På två arbetsmöten och i hemmen gjordes diverse sjukvårdsprodukter, till Westerås Landstomsområde skickades 10 skjortor och 20 par strumpor.

1918 mottogs från distriktsstyrelsen krigsmobiliseringsplan för material att sända till distriktets fem krigssjukhus, i Västerås, Falun, Krylbo, Smedjebacken och Avesta.

1918 på hösten lånades 10 par lakan och 24 handdukar ut till sjuka i spanska sjukan. Utlåningen fortsatte under våren 1919.

1919 syddes 200 handdukar och putvar till Krylbo krigssjukhus och stickades strumpor till S. R. K:s krigssjukhus i Västerås.

1920 erbjöd Virsbo till Röda Korsets krigsbarnskommitté hem för två krigsbarn, gossar, av totalt 441 anmälda hem i distriktet.

1921 anskaffades en sjukbår och det gjordes en småbarnsutstyrelse.

1922 gav Röda Korsets distriktsstyrelse 150 kr att användas till beredande av sömnadsarbete åt arbetslösa och behövandes hustrur och till samtidigt utökande av kretsens förråd för social verksamhet. Det syddes 6 nattskjortor för kvinnor och 30 nattskjortor för barn vilket kostade 97:21 för domestik och tråd, sylön för 6 st damskjortor 12:-- och 50:-- för 30 st barnskjortor.

1924 tillverkades på symöten 10 trikåtröjor, 10 putvar och 50 näsdukar till distriktsstyrelsen. till den sociala verksamheten gjordes 2 småbarnsutstyrelser om 6 skjortor, 6 tröjor, 6 mantlar, 6 blöjor, 5 bindlar, 3 filter och 2 mössor. Till mindre bemedlade bortskänktes inköpta barnkläder, 10 klänningar, 2 underkjolar, 16 linnen, 10 skjortor, 4 livstycken, 4 par gossbyxor, 7 kalsonger, 2 goskostymer och 1 förkläde.

1925 sändes till distriktsstyrelsen 10 hängslen, 10 mössor och 30 näsdukar. Under symötena tillverkades ett 60-tal plagg som delades ut till behövande skolbarn vid kretsens julfest.

1926 sydde man 1 spädbarnsutstyrelse till utlåning, klädespersedlar som utdelades bland behövande vid Wirsbo och 50 lakan av erhållet material till Röda Korsets nya sjukhus på Djurgården.

1932 delades ut julpengar till arbetslösa och behövande vid Wirsbo 165 kr.

1934 delades ut 220 ex av "Råd rörande val av föda till skolbarn".

1934 och 1935 betalades anslag till Ramnäs Tuberkulosförening med 100 kr båda åren.

1936 gavs bidrag till en virsbobo för vistelse å vilohem 30 kr.

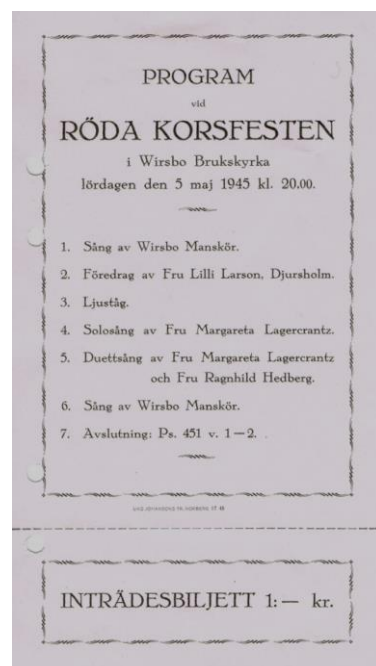
1937 betalades anslag till Ramnäs Tuberkulosförening med 150 kr.

1939 skänktes 100 kr till krigssjukvårdsanstalterna.

1941 anordnades en sjukvårdskurs till en kostnad av 270:60.

1942 fick Stockholms sjömansinstitut i bidrag 20:15.

1944:

1947 skänktes kläder till flickor i åldern 8 – 10 år vid barnhemmet i Rozinka, 10 pyamas, 15 linnen och 15 byxor.

1949 fick en i Virsbo boende familj från Estland 100 kr till jul.

1951 flyttades hemvärnets förbandsplats från Virsbo till Seglingsberg och togs över av Ramnäs Rödakorskrets. De kontraktbundna rödakorssamariterna i Virsbo löstes därmed från kontrakten.

1957 tackar en virsbobo för 485 kr han fått under sin sjukdomstid.

1959 avslogs ansökan om bidrag till Ramnäs Tuberkulosförenings koloniverksamhet i Åsa.

1959 fick en i Virsbo boende tjeck som lån en invalidcykel skänkt av två Virsbokvinnor. Om han reste hem skulle han få ta med cykeln.

1964 rekryterades 20 kvinnor att enligt kontrakt under 40 timmar utbilda sig för sjukvårdstjänst vid ett i Virsbo vid händelse av krig upprättat annex till Fagersta lasarett.

1974 fanns det 15 civilsamariter, alla kvinnor, den äldsta 67 år och den yngsta 38 år.

1977 lämnades 15 000 kr till centralstyrelsen för internationell verksamhet och 2 912:80 betalades för social verksamhet i Virsbo.

Det fanns också oväntade verksamheter, hemsyster anställdes via Virsbo Hemsysterförening tillsammans med kommun och företag 1942-1945 och Virsbo lekskola (med 18 platser 1966) drevs mellan 1958 och 1978 med ”statligt driftsbidrag till barnstugor” i de lokaler på Karlsgatan som senare blev församlingshem.

Lokaler

1914, första året, fanns förråd i Wirsbo Herrgård. 1985 fanns förrådslokalen i gamla brukskontoret. 2012 delas lokal i Sjöviken med Virsbo Schackklubb.

Ekonomi

1914, första året, skänkte Herman Lagercrantz/Wirsbo 200 kr till föreningen, inträdesavgifter vid konserten blev 57:30, medlemmarnas årsavgifter blev 84 kr och gåvor och bidrag 6:95.

Utgifter för symateriel blev 114:91.

1918 skänkte Wirsbo åter 200 kr.

1924 delades kretsens tillgångar enligt brev från Distriktsstyrelsen så att Krigssjukvårdsverksamheten erhöll 219:30 och social verksamhet erhöll 265:19.

1932 erhöills torgpengar med 99:50, de fortsatte att komma in även följande år med varierande belopp alla avlöningsdagar den 12 varje månad med marknad på Bruksgatan.

1939 återkom Wirsbo med ett bidrag om 100 kr. Dessutom betalade Wirsbo pliktpengar med 17:50 liksom följande år.

1942 gav ett lotteri 429:65 i överskott.

1976 gav julmarknaden ett överskott om 17 342:50.

1975 skänktes 10 000 kr till Röda Korsets Katastroffond och 2 000 kr till hjälp i Sydvietnam/Kambodja..

1977 uppgick medlemsavgifterna till 6 520 kr, ungefär hälften av kretsens intäkter.

1979 gav julmarknaden 11 877:05 och julgransförsäljning m m 1 229:80

Ungdomens Röda Kors

1974 i november startades en avdelning.

Källor

Wirsbo historiska arkiv

Wirsbo Bruks arkiv

Virsbokretsen av Svenska Röda Korsets arkiv.

Antonsson, Bengt (2009), *Brukskamrerns Wirsbo*.